

UPPSALA
UNIVERSITET

Brottsbegreppet

Introduktionsföreläsning i straffrätt

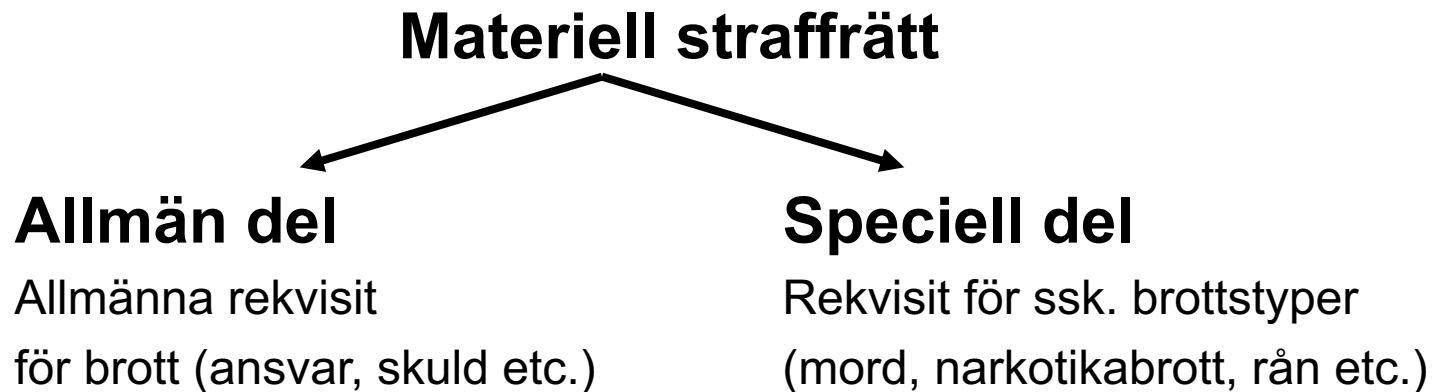
T4

Magnus Ulväng
Professor i straffrätt

STRAFFRÄTTENS INDELNING

1. Materiell straffrätt (**Brott och påföljd**)
2. Regleringen av **verkställighet** (av påföljder)
3. **Internationell straffprocessrätt**

UPPSALA
UNIVERSITET

LAGSTÖD FÖR BROTTSBEGREPPET

T.ex.

BrB 1:1

BrB 1:2

BrB 24:1

BrB 24:2

BrB 24:6

10 § Polislagen

OSV. OSV.

BROTTSBEGREPPET

A REKVISIT FÖR OTILLÅTEN GÄRNING	B REKVISIT FÖR PERSONLIGT ANSVAR
1. BROTTSBESKRIVNINGSENLIGHET TOLKNING AV LAGTEXT - Rekvisiten i en straffbestämmelse är uppfyllda (<i>legalitetsprincipen</i>) - Handling vs. underlåtenhet - Självständiga & osjälvständiga brottsformer BEGRÄNSANDE PRINCIPER OCH LÄROR - Kravet på <u>gärningsculpa</u> - Nationella begränsningar - Underlåtenhetsansvar (garantläran)	1. DET ALLMÄNNA SKULDKRAVET - Uppsåt/oaktsamhet (<i>dolus & <u>personlig culpa</u></i>) - <i>Täckningsprincipen</i> Gärningsmannens uppsåt/oaktsamhet skall täcka hela den otillåtna gärningen
2. RÄTTFÄRDIGANDE OMSTÄNDIGHETER - Det får inte föreligga omständigheter som gör <u>gärningen</u> tillåten (rättsenlig) - T.ex. Nöd, nödvärn, samtycke etc.	2. URSÄKTANDE OMSTÄNDIGHETER - Det får inte föreligga omständigheter som ursäktar <u>gärningsmannen</u> - T.ex. <i>excess, straffrättsvillfarelse, frivilligt tillbakaträdande etc.</i> - <i>Tillfällig sinnesförvirring?</i>

LEGALITETSPRINCIPEN

(se bl.a. BrB 1:1, BrP § 5, RF 2:10, EKMR art. 7)

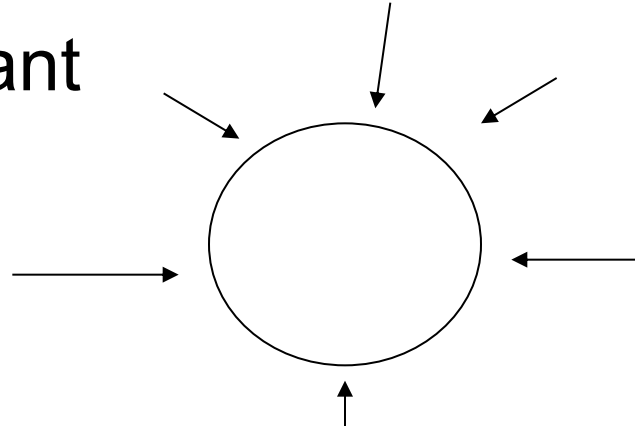
- Krav på stöd i skriven lag
- Analogiförbud
- Retroaktivitetsförbud
- Obestämdhetsförbud

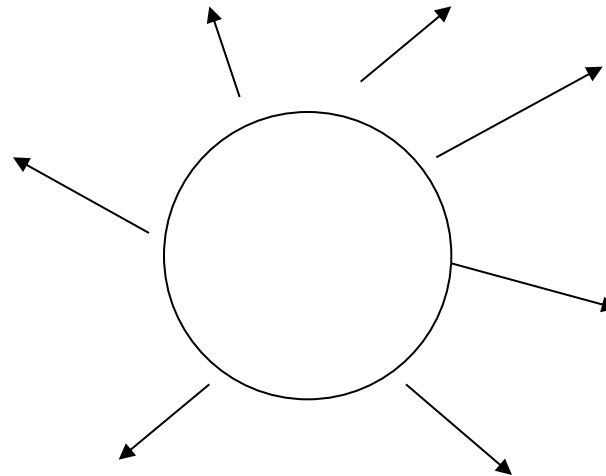
UPPSALA
UNIVERSITET

GARANTPOSITION

Skyddsgarant

Övervakningsgarant

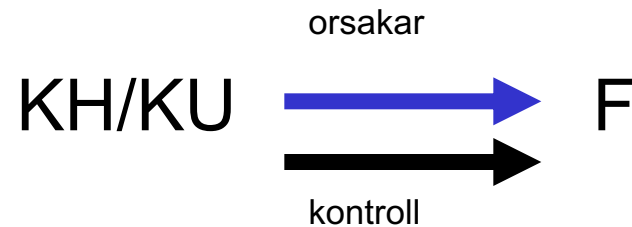

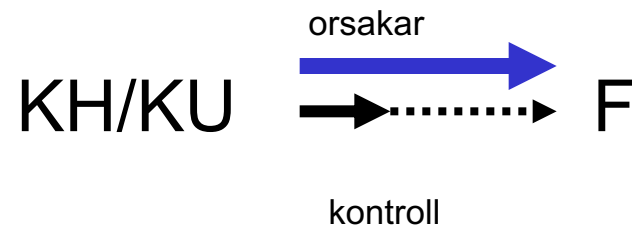
GÄRNINGSCULPA

Två typfall:

2. Kontroll över hela händelseförloppet

1. Gärningsculpa

GÄRNINGSCULPA

1. Utgör KG ett *otillåtet risktagande*?

(a) Innebär KG en risk för att OF skulle inträffa?

(b) Innebar risken att det fanns *goda skäl att avstå*?

- aktsamhetsstandarder (även icke-rättsliga)
- Pseudostandarder (bonus pater familias)
- ordningsregler / allm. föreskrifter

(2) Är risken *relevant* för den okontrollerade följden?

(a) Hade gärningsmannen anledning att ta det konkreta händelseförloppet i beräkning?

(a) Tillhör händelseförloppet den klass av händelseförlopp som gör den kontrollerade gärningen till ett otillåtet risktagande (oaktsam)?

D.v.s. utgör orsakandet ett förverkligande av någon av de risker som gör KG oaktsam och som gjorde att vi sade att det fanns goda skäl att avstå? (en spegelbild av goda skäl)

→ Om JA på 1 och 2 = Gärningsculpa

RÄTTFÄRDIGANDE OMSTÄNDIGHETER

T.ex.

1. Nödvärn (BrB 24:1)
2. Laga befogenhet (BrB 24:2, PolisL)
3. Nöd (BrB 24:4)
4. Förmans order (BrB 24:5)
5. Samtycke (BrB 24:9)
6. Socialadekvans ("slasktratt")

TÄCKNINGSPRINCIPEN

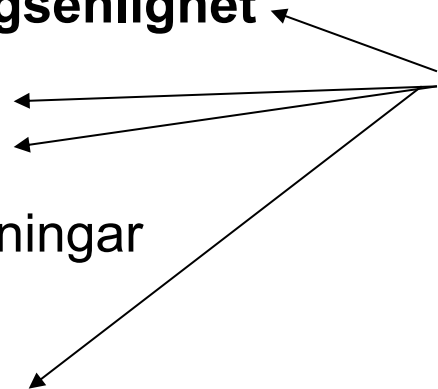
OTILLÅTEN GÄRNING

PERSONLIGT ANSVAR

A1 **Brottsbeskrivningsenlighet**

- Gärningsculpa
- Avsaknad av nationella begränsningar

Uppsåt/Oaktsamhet

A2 **Rättsstridighet**

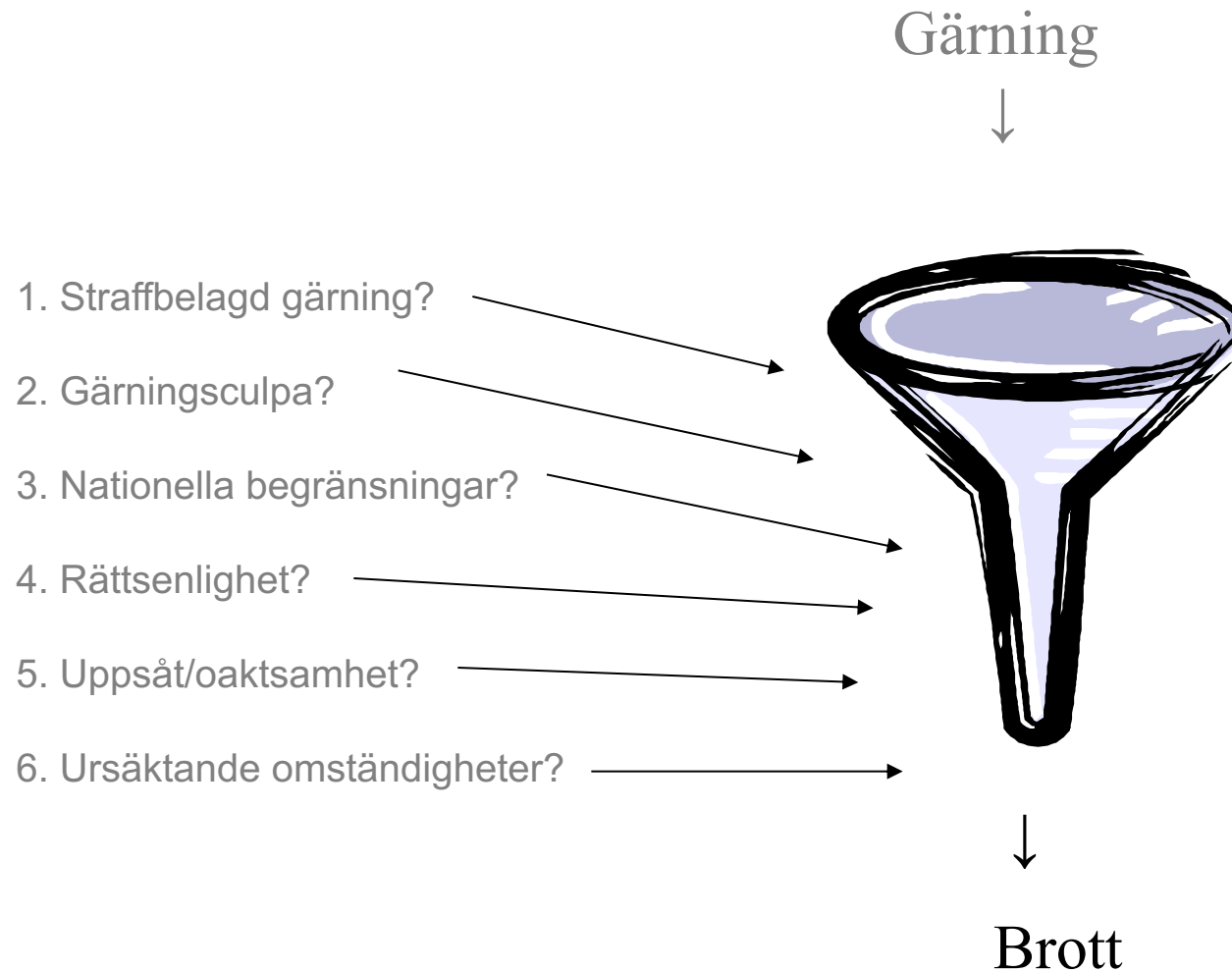
URSÄKTANDE OMSTÄNDIGHETER

1. Excess (BrB 24:6)
2. Straffrättsvillfarelse
3. Frivilligt tillbakaträdande
4. Tillfällig sinnesförvirring

STRAFFRÄTTSVILLFARELSE

1. Felaktig publicering
2. Saknas möjlighet att få kännedom om straffbudet
3. Synnerligen otydligt straffbud
4. Felaktiga besked från myndighet

BROTTSBEGREPPET

A REKVISIT FÖR OTILLÅTEN GÄRNING	B REKVISIT FÖR PERSONLIGT ANSVAR
1. BROTTSBESKRIVNINGSENLIGHET TOLKNING AV LAGTEXT - Rekvisiten i en straffbestämmelse är uppfyllda (<i>legalitetsprincipen</i>) - Handling vs. Underlåtenhet - Självständiga & osjälvständiga brottsformer BEGRÄNSANDE PRINCIPER OCH LÄROR - Kravet på <u>gärningsculpa</u> - Nationella begränsningar - Underlåtenhetsansvar (<i>garantläran</i>)	1. DET ALLMÄNNA SKULDKRAVET - Uppsåt/oaktsamhet (<i>dolus & <u>personlig culpa</u></i>) - <i>Täckningsprincipen</i> Gärningsmannens uppsåt/oaktsamhet skall täcka hela den otillåtna gärningen
2. RÄTTFÄRDIGANDE OMSTÄNDIGHETER - Det får inte föreligga omständigheter som gör <u>gärningen</u> tillåten (rättsenlig) - T.ex. Nöd, nödvärn, samtycke etc.	2. URSÄKTANDE OMSTÄNDIGHETER - Det får inte föreligga omständigheter som ursäktar <u>gärningsmannen</u> - T.ex. <i>Tillfällig sinnesförvirring, excess, straffrättsvillfarelse, frivilligt tillbakaträdande etc.</i>